

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2146

Vragen van het lid **Van Oosten** (VVD) aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over *het artikel «Cipier met mes aangevallen»* (ingezonden 2 maart 2016).

Antwoord van Staatssecretaris **Dijkhoff** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 17 maart 2016)

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het artikel «Cipier met mes aangevallen»¹ en berichten van eerder deze week met als kop «Boeven de baas in de bajes»² en het artikel «wie bewaakt de bewakers»?³

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Wat is uw reactie op deze zorgelijke berichten?

Hebben inderdaad gevechten plaatsgevonden tussen gedetineerden en bewakers in de gevangenis in Alphen aan den Rijn en zo ja, hoe heeft dit kunnen plaatsvinden? Welke maatregelen heeft u, al dan niet in afwachting van nader strafrechtelijk onderzoek, getroffen ter bescherming van het personeel en de mede-gedetineerden?

Antwoord 2 en 3

Op 3 maart jl. stuurde ik uw Kamer de antwoorden op de vragen van de leden Helder (PVV), Kooiman (SP) en Van Toorenborg (CDA) naar aanleiding van de artikelen «Boeven de baas in de bajes», «Bewaarders verraden cel-inspecties» en «Wie bewaakt de bewakers» uit de Telegraaf van respectievelijk 22 en 23 februari 2016. Hoewel de in deze artikelen geuite beweringen niet worden herkend in mijn organisatie, heb ik de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) toch gevraagd haar onderzoek naar integriteit te vervroegen. Integriteit binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) moet namelijk niet in twijfel getrokken kunnen worden.

¹ Telegraaf, 1 maart 2016

² Telegraaf, 22 februari 2016

³ Telegraaf, 23 februari 2016

Op maandag 29 februari jl. heeft een gedetineerde in de Penitentiaire Inrichting (PI) Alphen aan den Rijn getracht een medewerker te steken met een bot, afgerond mes, een zogeheten smeermes, dat tot de standaard cel-inventaris behoort. Door passend optreden van de medewerker is dit niet gelukt en liep hij slechts een lichte verwonding op. De gedetineerde is vervolgens geboeid afgevoerd en is uiteindelijk overgeplaatst naar een strafcel in een andere PI. Op een andere afdeling in de PI Alphen aan den Rijn heeft op diezelfde dag een gedetineerde een medewerker in het gezicht geslagen. De betrokken gedetineerde is – met behulp van collega's – in een strafcel geplaatst en is inmiddels overgeplaatst naar een andere PI. Vier gedetineerden die later die dag bij het executief personeel terugkwamen op het laatstgenoemde incident en daarmee de orde verstoorden, zijn door het Intern Bijstand Team (IBT) in strafcellen geplaatst. De gedetineerden hebben zich hierbij niet verzet. Beide personeelsleden hebben hun werkdag af kunnen maken, na gezien te zijn door de medische dienst.

Vraag 4

Hoe vaak komen in het gevangeniswezen geweldsincidenten voor, al dan niet door gebruikmaking van messen? Is er reden naar aanleiding daarvan, beleid te maken cq. aan te passen?

Antwoord 4

De cijfers over de geweldsincidenten in het gevangeniswezen worden jaarlijks gepubliceerd in «DJI in getal». Uit deze cijfers blijkt dat het aantal fysieke geweldsincidenten tegen personeel per 100 bezette plaatsen is gedaald van 5,5 keer in 2010 tot 3 keer in 2015. Het aantal fysieke geweldsincidenten tussen gedetineerden onderling per 100 bezette plaatsen is gedaald van 7,9 keer in 2010 tot 7,0 keer in 2015.

Bij binnenkomst in de PI's worden gedetineerden gedurende twee weken gescreend en geobserveerd. Hierbij wordt onder andere gekeken naar eventuele veiligheidsrisico's en zorgbehoeftes. In beginsel worden gedetineerden op de reguliere afdeling geplaatst, tenzij uit eerdergenoemde screening en observatie blijkt dat er een verhoogd veiligheidsrisico bestaat, dan wel dat er sprake is van een zorgbehoefte. Indien er een verhoogd veiligheidsrisico bestaat, wordt een gedetineerde op een afdeling met een hoog veiligheidsniveau geplaatst, zoals bijvoorbeeld de afdeling voor beheersproblematische gedetineerden.

Om op elke afdeling de interne veiligheid te waarborgen, worden voor de medewerkers van DJI opleidingen, trainingen en oefeningen georganiseerd. Verder zijn er richtlijnen, maatregelen en protocollen opgesteld, waarin is vastgelegd hoe moet worden gehandeld bij onveilige situaties. Daarnaast is er binnen DJI een IBT dat een aanvullende bijdrage levert aan de veiligheid van medewerkers, justitieel ingeslotenen en de organisatie als geheel. De inzet van een IBT vindt plaats in situaties waarbij de veiligheid in het geding is of dreigt te zijn en deze niet op een gepaste wijze met de gebruikelijke middelen door de executieve medewerkers beheersbaar gehouden of gemaakt kan worden. Tot slot kan de Landelijke Bijzondere Bijstandseenheid van de Dienst Vervoer & Ondersteuning, waar nodig, ingezet worden voor zoekacties, ordehandhaving, evacuaties en ziekenhuisbewakingen. Gelet op bovengenoemde cijfers en de reeds bestaande middelen ten aanzien van het borgen van de veiligheid, zie ik op dit moment geen aanleiding om nadere maatregelen te nemen.

Vraag 5 en 6

Wat is uw reactie op de stelling in bovengenoemde artikelen dat criminelen over wapens, telefoons en drugs zouden beschikken? Als dit klopt, hoe kan dit en tot welke maatregelen leidt dit? Hoe wordt voorkomen dat contrabande de gevangenis in wordt gesmokkeld? Komt corruptie voor en hoe wordt dit tegen gegaan en aangepakt?

Beschikken de gevangenis in Nederland over voldoende mogelijkheden en middelen teneinde smokkel tegen te gaan? Welke verbeteringen zijn wenselijk c.q. noodzakelijk?

Antwoord 5 en 6

Zoals ik ook heb aangegeven in de antwoorden op de eerdergenoemde vragen van de leden Helder (PVV), Kooiman (SP) en Van Toorenburg (CDA), heeft binnen de inrichtingen het handhaven van de orde en veiligheid, zowel voor de medewerkers als de gedetineerden, de hoogste prioriteit. Cruciaal hierbij is het in acht nemen van de zogeheten penitentiaire scherpte. Om te voorkomen dat contrabande de PI's binnen komt, wordt door de medewerkers van DJI onder meer gebruik gemaakt van detectiepoorten en zogeheten bagagedoorlichtingssystemen. Verder wordt in de PI's gewerkt met aanwezigheidscontroles van gedetineerden, reguliere en onaangekondigde cel-inspecties en urinecontroles. Voor de opsporing van drugs worden daarnaast ook drugshonden ingezet en voor opsporing van telefoons wordt gebruik gemaakt van de zogenoemde Mobifinder. Voor al deze toezichtmaatregelen zijn werkinstructies opgesteld. Het in acht nemen van deze werkinstructies wordt dagelijks aan de hand van een checklist gecontroleerd. Daarnaast vinden op iedere afdeling twee maal per jaar integrale veiligheidsinspecties plaats die worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het hoofd Veiligheid. De conclusies en aanbevelingen uit deze inspecties worden voorgelegd aan de vestigingsdirecteur die waar nodig maatregelen treft. Ondanks alle preventieve en repressieve maatregelen kan het voorkomen dat tijdens cel-inspecties contrabande wordt aangetroffen. Integriteit is een belangrijk onderwerp in elke inrichting. Dat begint al bij de werving en selectie van medewerkers. Om in dienst te kunnen treden bij DJI dient een aspirant medewerker van DJI een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen. Bij de beoordeling van een aanvraag om afgifte van een VOG voor een potentiële werknemer in een inrichting of voorziening van DJI, wordt het justitiële verleden van de aspirant werknemer tot 30 jaar terug onderzocht, in plaats van de standaard 4 jaar. Ik onderzoek de mogelijkheid van invoering van een periodiek heronderzoek. Daarnaast beschikt DJI over een Bureau Veiligheid en Integriteit (BVI). Dit bureau registreert integriteitsschendingen, voert verkennende, feiten- en disciplinaire onderzoeken uit, stelt onderzoeksrapporten op, doet aangifte(n) en adviseert het bevoegd gezag. Alle meldingen over niet-integer gedrag van medewerkers worden door BVI zorgvuldig in behandeling genomen. Niet-integer gedrag wordt niet geaccepteerd. In sommige gevallen hebben onderzoeken geleid tot maatregelen, waaronder een disciplinaire straf of strafontslag. Gelet op het bovenstaande zie ik vooralsnog geen aanleiding om over te gaan tot aanvullende maatregelen.

Vraag 7 en 8

Hebben de bewakers in de gevangenis van Alphen aan den Rijn voldoende ruimte en mogelijkheden bij de eigen directie om hun zorgen neer te leggen? Hoe en waar kunnen personeelsleden van de dienst justitiële inrichting terecht indien zij aanlopen tegen gevaarlijke of zelfs met de wet strijdig zijnde situaties? Zijn bijvoorbeeld vertrouwenspersonen aanwezig? Wat is het beleid op dit vlak?

Antwoord 7 en 8

Zoals ik ook heb aangegeven in eerdergenoemde antwoorden op de Kamervragen van de leden Helder (PVV), Kooiman (SP) en Van Toorenburg (CDA), kan een medewerker een misstand, zorg of signaal melden bij zijn direct leidinggevende. Die is gehouden een dergelijke melding goed af te doen. De leidinggevende dient voorts zorg te dragen voor een veilig klimaat voor de melder, indien nodig voor een goed (feiten)onderzoek en een goede afwikkeling van de zaak. Mocht de melding de leidinggevende betreffen of er geen vertrouwen zijn bij de melder dat de melding goed wordt opgepakt, dan kan de melder zich ook richten tot het naast hoogste bevoegd gezag, de leidinggevende van de leidinggevende en uiteindelijk tot de secretaris-generaal. Daarnaast staat de mogelijkheid open zich buiten de organisatie te richten tot de Onderzoeksraad Integriteit Overheid (OIO). De melder kan zich te allen tijde wenden tot een vertrouwenspersoon om hem bij te staan in het proces van de melding. De vertrouwenspersoon kan de melder van begin tot eind bij het proces begeleiden en mede zorgdragen voor het veilige klimaat en goede afhandeling van de melding. Mocht de

casus zodanig zijn dat de melder anoniem wenst te blijven, dan kan de vertrouwenspersoon de melding doen bij het bevoegd gezag zonder de identiteit van de melder kenbaar te maken.

Ten slotte kan de melder, met of zonder vertrouwenspersoon zich binnen het Ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J) richten tot het meldpunt dat beheerd wordt door de integriteitcoördinator, indien er geen vertrouwen is in of bekendheid met de andere mogelijkheden. Deze mogelijkheid is binnen VenJ ingesteld om medewerkers zo goed mogelijk in de gelegenheid te stellen een misstand te melden.

Zodra via een van bovengenoemde mogelijkheden melding wordt gedaan van een mogelijke integriteitsschending, wordt door het bevoegd gezag hier onderzoek naar gedaan en worden – zo nodig – maatregelen genomen. Zoals blijkt uit de berichten in de media, wordt in de praktijk niet altijd gebruik gemaakt van de verschillende mogelijkheden binnen V&J om zorgen, signalen en misstanden kenbaar te maken. Ik heb reeds naar aanleiding van de artikelen «Boeven de baas in de bajes» en «Bewaarders verraden cel-inspecties» uit de Telegraaf van 22 februari 2016 DJI gevraagd haar medewerkers nogmaals attent te maken op deze mogelijkheden.

Vraag 9

Kunt u duiden wat is toegestaan in het contact tussen personeel en gedetineerden?

Antwoord 9

Ook binnen detentie dienen de fatsoensnormen in acht te worden genomen die gebruikelijk zijn in het maatschappelijk verkeer in de vrije maatschappij. Mondelinge en fysieke agressie worden niet geaccepteerd. Op dergelijk gedrag worden betrokkenen aangesproken en waar nodig worden straf- of disciplinaire maatregelen getroffen.

Vraag 10

Welke disciplinaire maatregelen kunnen worden overwogen indien het personeel de regels overtreedt ten gunste van gedetineerden, bijvoorbeeld het verraden van celinspecties?

Antwoord 10

In het Algemeen Rijksambtenarenreglement zijn de disciplinaire straffen voor ambtenaren, waaronder ook de medewerkers van DJI vallen, neergelegd. In het geval van plichtsverzuim kan gekozen worden voor berisping (de lichtste straf), overplaatsing, vermindering van salaris, het terugzetten in salaris en ontslag (de zwaarste straf).

Vraag 11

Wat is in het algemeen het beleid als het gaat om celinspecties? Hoe gaat dat in zijn werk?

Antwoord 11

Zoals ik ook heb aangegeven in de antwoorden op de eerdergenoemde vragen van de leden Helder (PVV), Kooiman (SP) en Van Toorenburg (CDA), worden er onaangekondigde cel-inspecties uitgevoerd, waarbij onder meer controle plaatsvindt op deuren, ramen, tralies, hang- en sluitwerk, hygiëne, vernielingen, defecten en verboden goederen. Tijdens uitgebreidere cel-inspecties bij grootschalige spitacties of bij vermoedens van aanwezigheid van contrabande worden onder meer gecontroleerd: celwanden, roosters, holle ruimtes, meubilair, matrassen, verlichting en kleding (op naden, zomen, banden, zakken, kragen). Als uit de cel-inspecties blijkt dat er verboden goederen zijn aangetroffen, wordt er een rapport tegen de gedetineerde opgemaakt en worden er al naar gelang de aard van de aangetroffen verboden goederen sancties getroffen.

Vraag 12

Indien smokkelwaar wordt aangetroffen, wat zijn dan de sancties tegen de bewuste gedetineerde? Acht u deze afdoende of is er aanleiding actie op dit vlak te ondernemen?

Antwoord 12

Binnen de muren van DJI is het in het bezit hebben, het verhandelen of het gebruiken van drugs niet toegestaan. Wanneer contrabande wordt aangetroffen bij een gedetineerde kunnen, al naar gelang de aard en de omvang van de aangetroffen goederen, de volgende sancties volgen: afzondering in eigen cel of in een strafcel, het intrekken van verlof, degradatie van het plusprogramma naar het basisprogramma en het uitsluiten van promotie naar een regime met meer vrijheden of een penitentiaal programma. Bij strafrechtelijke feiten wordt aangifte gedaan.

Mij is niet gebleken dat deze mogelijkheden ontoereikend zouden zijn. Daarom zie ik geen aanleiding om nadere maatregelen te treffen.

Vraag 13

Bent u bereid deze vragen te beantwoorden voorafgaand aan het Algemeen overleg inzake het gevangeniswezen voorzien op 30 maart aanstaande?

Antwoord 13

Ja.